

**О. А. Удод
(Київ)**

**ДО 60-річчя ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ НАУК,
ПРОФЕСОРА Г. К. ШВИДЬКО**

1 травня 2004 р. відомому вченому-історику, педагогу, краєзнавцю, доктору історичних наук, професору Ганні Кирилівні Швидько виповнилося 60 років.

Народилася Ганна Кирилівна 1944 р. у с. Бажани Петропавлівського району Дніпропетровської області в родині колгоспників. Виростала без батька, який загинув невідомо де в лихоліття Другої світової. Разом із сім'єю (мати та брат із сестрою) вона ще в ранньому дитинстві пережила голод 1947 р., прилучилася до нелегкої сільської праці. Хтозна, яка б доля була уготована сільській дівчині повоєнної голодної пори, якби не жагуче прагнення до знань, школи, книги. Навчалася спочатку в Бажанівській початковій школі (1951 - 1955 рр.), потім в Олефірівській семирічці (1955 - 1958 рр.), а завершила здобувати середню освіту в Дмитрівській десятирічці Петропавлівського району. Після закінчення школи в 1961 р. за закликом комсомолу пішла працювати в колгосп ім. В.Чкалова — спочатку на різних роботах, а згодом обліковцем польової бригади. Так проминули 6 років. Але думка про вищу освіту, продовження навчання не покидали Ганну Кирилівну. З великими труднощами вдалося отримати паспорт, дозвіл голови колгоспу на вступ до вузу. І, нарешті, наполегливість взяла гору — 1 вересня 1967 р. Г.К. Швидько стала студенткою історико-філологічного факультету (з 1971 р. — історичного) Дніпропетровського державного університету. Училася на "відмінно", закінчивши вуз з відзнакою, брала активну участь у громадському житті: була головою студентської ради гуртожитку, улітку 1970 р. працювала в студентському будівельному загоні у Заполяр'ї. Будучи студенткою,

захопилася археологією — у 1968, 1969, 1971 й 1972 рр. брала участь у роботі археологічних експедицій Дніпропетровського держуніверситету. Наукові інтереси та проблематика майбутніх досліджень визначилися багато в чому під впливом відомого українського історика, доктора наук, професора, непересічної особистості М.П.Ковальського. У 1969 р. Ганна Кирилівна під його керівництвом почала працювати в науковому студентському гуртку, де вивчала проблематику, пов'язану з історією українських міст XVI - XVIII ст. Ще студенткою, у 1970 р., опублікувала першу статтю в науковому збірнику молодих учених. Восени 1972 р. вона вступила до стаціонарної аспірантури історичного факультету Дніпропетровського університету за спеціальністю "Історіографія і джерелознавство". У 1973 - 1975 рр. була заступником секретаря парткому університету, продовжуючи навчатися в заочній аспірантурі.

Науково-педагогічну діяльність — а це вже майже 30 років — Г.К.Швидько розпочала 1 листопада 1973 р. на посаді старшого викладача кафедри історії СРСР й УРСР. У 1979 р. опублікувала першу монографію — "Соціально-економічний розвиток міст України в XVI - XVIII ст.". Першу висоту у науковому світі було підкорено 22 лютого 1980 р., коли Ганна Кирилівна успішно захистила кандидатську дисертацію "Радянська історіографія соціально-економічного розвитку міст України XVI - XVIII ст." в Інституті історії АН УРСР (м. Київ). У 1980 р. її обрано на посаду доцента кафедри історії СРСР та УРСР, а в 1982 р. присвоєне вчене звання доцента. У той час Г.К.Швидько керує Дніпропетровською підсекцією Української секції Наукової ради з історіографії АН УРСР (1980 - 1991 рр.), виконує обов'язки вченого секретаря ради Дніпропетровського державного університету (1981 - 1987 рр.).

Стрімкого злету наукова кар'єра Ганни Кирилівни набула в 1980-ті роки. Щорічно (!) одна за одною виходять наукові монографії з проблем соціально-економічної історії Лівобережної України XVII - XVIII ст. 25 грудня 1987 р. у спеціалізованій вченій раді Інституту історії АН УРСР вона захистила докторську дисертацію "Джерела з соціально-економічної історії міст Лівобережної України другої половини XVII - середини XVIII ст.". У 1988 р. ВАК СРСР присвоїв їй учений ступінь доктора історичних наук, а вченого звання професора (кафедра історії України) удостоєна в 1990 р.

З 1988 р. вона працювала на посаді професора кафедри історії СРСР й УРСР Дніпропетровського держуніверситету. Знаковою подією в житті Ганни Кирилівни стало відновлення в ДДУ кафедри історії України, що відбулося 5 травня 1988 р. Цілком закономірно, що саме її було обрано на посаду завідувачої кафедрою, де вона працювала з 1988 р. по 1995 р.

Перша половина 1990-х років стала роками творчої зрілості Г.К.Швидько, загального визнання її наукового авторитету, періодом нових здобутків у царині історії України. Розширилося коло наукових інтересів вченої: історія і джерелознавство Гетьманщини XVII - XVIII ст. та Запорізької Січі; історичне краєзнавство; розвиток українського права в XVII - XVIII ст. У 1990 р. вона брала участь у роботі I Всесвітнього конгресу українців, у липні 1991 р. — у Міжнародній науковій конференції, присвяченій 500-річчю українського козацтва (Париж, Сорбонна). У липні - серпні 1992 р. Г. К. Швидько читала спецкурс з історії Української козацької держави XVII - XVIII ст. в Українському вільному університеті (Мюнхен, Німеччина), а в липні 1993 р. брала участь у Міжнародному науковому семінарі "Освіта і наука в Україні" в Іллінойському університеті (США).

У той же період дослідниця стає визнаним лідером краєзнавців Дніпропетровщини. З 1990 р. вона беззмінно керує клубом "Ріднокрай" при обласній науковій бібліотеці, а 27 квітня 1991 р. її обрано головою правління Дніпропетровської обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців.

Крім того, вчена є редактором неперіодичного краєзнавчого альманаху "Січеславщина". З 1995 р. Ганна Кирилівна працює в Національній гірничій академії України (тепер — Національний гірничий університет) на посаді професора кафедри українознавства й політології (нині — історії та політичної теорії).

Г. К. Швидько — автор понад 350 наукових праць, у тому числі понад 20 монографій, підручників і навчальних посібників. У 1995 р. вона стала автором першого новітнього підручника з історії України XVI - XVIII ст. для 8-го класу середньої школи. Співпраця з Міністерством освіти та видавництвом "Гене́за" (м. Київ) забезпечили цьому підручнику заслужений успіх. Протягом 1996 - 2003 рр. він перевидавався кілька разів українською, російською, польською, румунською й угорською мовами багатотисячними накладками. Г.К.Швидько — незмінний член журі всеукраїнських олімпіад з історії, член кураторіуму конкурсу учнівських робіт "Слідами історії", постійно зустрічається з учителями, учнівською молоддю. Блискучий лектор, умілий організатор, талановитий педагог, член спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій в Інституті археографії та джерелознавства ім. М.Грушевського НАНУ і Дніпропетровського національного університету. Підготувала понад 20 кандидатів наук.

У 1997 р. Ганні Кирилівні присвоєне почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України.

Великим є внесок ювілярки в розвиток сучасної української археографії. Завдяки її зусиллям здійснено перевидання праці А.Скальковського "Історія Нової Січі, або останнього Коша Запорозького" (1994 р.), твору архієпископа Феодосія (Макар'євського) "Матеріали для історико-статистичного опису Катеринославської єпархії" (2000 р.), публікується ревізія Миргородського полку 1723 р. (2003 р.) та ін.

Своє 60-річчя професор Г.К. Швидько відзначає сповненою енергії й нових творчих планів. З нагоди ювілею друзі та колеги Ганни Кирилівни підготували до видання першу книгу її спогадів "Минуле в променях пам'яті" (К, 2004). Це не підсумки, вони ще далеко попереду. Це — роздуми автора про час, нашу долю, історію українського народу, яскравим представником якого є мужня жінка, талановитий історик Ганна Кирилівна Швидько.

